

afb. 4. Peylinge van de Maes. Het bijzondere van deze kaart is dat er verschillende dieptelijnen zijn ingetekend en ook nog in kleur; zodat de vaarwegen en ondiepten in één oogopslag duidelijk zijn. Detail van een aan Pierre Ancelin toegeschreven manuscriptkaart uit 1697, op papier; onregelmatig circa 94x107 cm., schaal circa 1:2.300. (Kaartencollectie GAR, PW, portef. J nr. 484)

afb. 4.1. Detail van afb. 4 met een verklaring over de vaste peilbouten. Ancelin gaf tekst en uitleg over waar de vaste peilbouten zich bevonden. Die referentiepunten zijn links nog eens uitgetekend. De tekst van de cartouche luidt: 'Peylinge van de Maes van het jaer 1697 een voet onder de peilbout(en) gerekent oft onder 't midden van deze merk + tusschen 8+4 (van de) datum-steen gehouwt (aan de) westersche oude hoofd + tevens d'onderkant deselve gehouwt vooraan 't eynde van 't hoofd in de (steen) gemetselt te vinden kom(en) ook overeen met de middelpunten der voorsz(eide) peilboutens'.

te brengen. Nadat de eerste kaart is vervaardigd, kunnen die ruiten ook als hulpmiddel worden gebruikt om de kaart in een andere schaal te reproduceren. Van Riel opperde ook nog de mogelijkheid dat de ruitverdeling werd gebruikt om via een index bepaalde percelen te kunnen vinden.¹⁴ Bij de kaarten van Ancelin betwijfel ik dat, omdat niet de ruiten, dat wil zeggen de vlakken, maar de snijpunten van de lijnen zijn genummerd en niets op het bestaan van een dergelijke index wijst.

'Peylinge van de Maes' fragment van een Stad- en Maaskaart

Historicus Arie van der Schoor heeft in recente publicaties gewezen op de oudste diepte-

lijnenkaart. Het ging daarbij om de aan Ancelin toegeschreven kaart 'Peylinge van de Maes' uit 1697.¹⁵ Als men de kaart recht voor zich legt, zodanig dat men de cartouche kan lezen, ligt het zuidoosten boven en staan de ruiten op een punt. Mede uit de nummering van de snijpunten blijkt dat dit slechts een fragment -waarschijnlijk iets meer dan de helft- van een grotere kaart is.¹⁶ Op de cartouche lezen we dat er verschillend genummerde peilbouten waren aangebracht, waarmee het lokale peil was vastgesteld. Ook waren er peilstenen in het Oude Hoofd ingemetseld. Ter illustratie zijn rechts van het cartouche de beschreven ijkpunten afgebeeld.¹⁷ Ancelin werkte met vaste meetpunten om wijzigingen in de waterstand of het verloop